

بررسی عوامل شناسایی استعدادهای دانش‌آموزان از دیدگاه متخصصان، مدیران و مشاوران
آموزشی
(مورد مطالعه نواحی سه‌گانه آموزش و پرورش شهر کرمانشاه)

علی اشرف بگلری^۱

دکتر مریم اسلام پناه^۲

ستار فتاحی^۳

چکیده

توجه به شناسایی استعدادها و به تبع آن مدیریت استعداد در سال‌های اخیر مورد توجه بیشتری قرار گرفته است. این تحقیق با هدف شناسایی و طبقه‌بندی عوامل مرتبط با استعداد و با فرض این که عوامل فردی، عوامل آموزشی و عوامل اجتماعی در شناسایی استعداد دانش‌آموزان تاثیر دارند، صورت پذیرفت. روش تحقیق به صورت ترکیبی از تکنیک دلفی و روش توصیفی از نوع پیمایشی بود. در ابتدا از طریق تکنیک دلفی با استفاده از نقطه نظرات ۳۰ نفر از متخصصان در سه مرحله، ۳۱ عامل مرتبط مشخص گردید و پس از طریق پیمایش با استفاده از تکنیک پرسشنامه در بین ۲۶۰ نفر از مدیران و مشاوران آموزشی نواحی سه‌گانه شهر کرمانشاه این عوامل مورد طبقه‌بندی و تحلیل قرار گرفت. داده‌ها در نرم‌افزار SPSS و با استفاده از آماره‌های میانگین، واریانس و آزمون فریدمن مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته‌ها نشان داد که از ۱۰ عامل موثر حاصل از نتیجه این پژوهش، ۴ عامل مرتبط با خصوصیات فردی، ۳ عامل آموزشی و ۳ عامل نیز مختص به عوامل اجتماعی بود. توانایی مربیان و معلمان مجرب، فراهم کردن بسترهای مناسب برای شکوفایی استعدادها از سوی نظام اجتماعی کلان، استفاده از نظرات متخصصان و افراد مجرب و توصیه‌های آنان، نظام آموزشی و تعلیم و تربیت و خود شناسی عواملی هستند که حائز بیشترین میانگین رتبه شدند. نتیجه‌گیری کلی نشان می‌دهد که شناسایی استعداد مقوله‌ای چند بعدی است که برای مدیریت آن باید از عناصر آموزشی، فردی و اجتماعی سود جست.

واژگان کلیدی: استعداد، مدیریت استعداد، عوامل فردی، عوامل آموزشی، عوامل اجتماعی

^۱. کارشناسی ارشد رشته مدیریت اجرایی (Email: aliashrafbiglaryl@yahoo.com)

^۲. عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی (Email: eslampanahm@yahoo.com)

^۳. کارشناسی ارشد رشته روان شناسی (Email: satarfatahi.cr7@gmail.com)

مقدمه

استعداد^۴ در لغت، به معنای توانایی ذهنی و فطری برای انجام دادن یا فراگرفتن کاری، تعریف شده است (عمید، ۱۳۸۷). اما تعریف اصطلاحی مورد توافق برای آن وجود ندارد (فرانکلین^۵، ۲۰۰۹). دانش‌آموز با استعداد، دانش‌آموزی است که توان و مهارت بالاتری در حیطة گسترده عملکرد و توانایی بیشتری، حداقل در یکی از زمینه‌های ذهنی، خلاقیت، اجتماعی، جسمانی و رهبری داشته باشد (گاگنی^۶، ۲۰۰۳). در تعریفی دیگر، ترفینگر^۷ (۱۹۹۸) بیان می‌دارد که استعداد یعنی توانایی بالقوه برای تولید و یا مشارکت در یک فعالیت خلاقانه در قلمرو جستجوگری، نمایش و یا عمل در گستره‌ای از زمان.

امروزه مساله شناسایی استعداد، از دغدغه‌های خانواده‌ها و سیاست‌گذاران در امر تعلیم و تربیت است. لذا لزوم نگاهی موشکافانه و کارشناسانه ضروری به نظر می‌رسد. تولید ادبیات بومی و ابزارهای معتبر و به تبع آن نهادینه‌سازی در این زمینه می‌تواند به رشد کمی و کیفی در زمینه شناسایی و هدایت استعدادها در زمینه‌های مختلف اعم از تحصیلی، ورزشی، فرهنگی و... گردد. اما نقش عوامل ساختاری و عوامل فردی در شناسایی استعدادها از عواملی که مورد توجه و مداخله قرار گرفته است. بی‌توجهی به استعدادها و توانمندی‌ها و تصمیم‌گیری صرفاً بر اساس ترجیحات، اگرچه ممکن است با تلاش مضاعف و تحمل سختی‌ها از دانش‌آموزان افرادی موفق بسازد، اما به احتمال زیاد آن‌ها را گرفتار خستگی، فرسودگی و استهلاک فراوان نیز، خواهد کرد. از مهمترین اهداف آموزش و پرورش، جامعه‌پذیری است؛ یعنی آموزش نقش‌ها، قواعد، روابط و بطور کلی، فرهنگ جامعه. با توجه به این نقش حیاتی آموزش و پرورش، لزوم توجه به شناخت استعدادهای افراد در رسیدن به جامعه‌پذیری موضوعی است که محل بحث و نظریه‌های گوناگونی است. اخیراً توجه به برنامه‌های شناسایی استعدادها برتر به این دلیل است که این برنامه‌ها ابزارهای اساسی هستند که از طریق آن‌ها دانش-آموزان می‌توانند توانایی‌های منحصر به فرد خود را شناخته و توسعه بخشند (لطیفی، ۱۳۹۱).

به نظر پیائزه^۸ (۱۹۶۵) دو راه و روش برای شناسایی و هدایت دانش‌آموزان موجود است، یکی آزمایش دانش‌آموزان و دیگری تحلیل کاری که در طول دوره تحصیلی انجام داده‌اند. به زعم پیائزه، هدایت و راهنمایی دانش‌آموزان برحسب استعداد آنان بسیار مهم است، اما تنها در حدود ۱۵ سالگی است که می‌توان استعدادها را که وجه تمایز آنان است، به صورت کم‌وبیش دقیق تعیین کرد و پیش از آن هر نوع راهنمایی و تعیین جهت اتفاقی است و این خطر در پیش است که نیروهای ذهنی بالقوه از نظر دور باشند و مراعات نگردند. بی‌شک مطمئن‌ترین روش تشخیص و پیش‌بینی تحول آینده، روشی است که بر اساس مشاهده دانش‌آموزان و کار واقعی آنان باشد. اما این روش را نمی‌توان ساده انگاشت؛ چراکه به نظر می‌رسد که در تحقق بخشیدن به آن، همکاری معلمان، مسئولان آموزشی و روانشناسان آموزشی که نقش آنها مطالعه فردی و مداوم دانش‌آموزان در زمینه موفقیت‌ها و شکست‌های آنهاست، شرط اساسی است. به عقیده لومان^۹ (۲۰۰۷) نیز دو راه برای بروز استعداد معرفی کرده است؛ روش اول موقعی است که فرد در شرایط مساوی با دیگران در مقابل یاد گرفتن یک تکلیف قرار می‌گیرد و راحت‌تر از بقیه آن تکلیف را فرامی‌گیرد. روش دوم نیز وقتی است که فرد بدون اینکه حتی آموزش ببیند، می‌تواند کاری را به خوبی انجام دهد. قاسم‌زاده، عابدی و نیلفروشان (۱۳۹۸) در پژوهشی روش‌های شناسایی استعداد را بررسی کرده و برای این کار که اطلاعات به روش هفت مرحله‌ای کلایزی تحلیل شده بود، ۲۹ روش و تکنیک مشاوره‌ای قابل استفاده در فرایند شناسایی استعداد معرفی کردند.

از طرفی پیرتو^{۱۰} (۲۰۰۷) معتقد است شناسایی استعداد لازم است در سنین پایین صورت بگیرد، به طوری که به زعم راتیجل^{۱۱} (۲۰۰۳) کودکان مستعد در مقاطع اولیه تحصیل قابل شناسایی هستند. شناسایی دانش‌آموزان با استعداد برتر که از برنامه-

4. Aptitude
5. Franklin
6. Gagne
7. Treffinger
8. Piaget
9. Lohman
10. Piirto
11. Rotigle

های خاص آموزشی سود خواهند برد، موضوع بحث برانگیزی است. واقعیت این است که افراد با آغاز سن مدرسه بخش پر اهمیتی از وقت خود را در مدرسه می‌گذرانند و تسلیم برنامه‌ها و سیاست‌هایی می‌باشند که از سوی نظام‌های آموزشی و پرورشی ارائه می‌شوند. آموزش و پرورش نیز برنامه‌های متنوع و گوناگونی نظیر طرح شهاب (طرح شناسایی و هدایت استعداد‌های برتر) در جهت کشف، شناسایی، جذب، هدایت و حمایت تحصیلی، تربیتی صاحبان استعداد‌های برتر را تدارک دیده است. حال باید دید اینگونه برنامه‌ها تا چه اندازه توانسته است نیازهای واقعی را در شناسایی استعداد‌های دانش‌آموزی شناسایی نماید. عمده مطالعات در زمینه استعداد حول شیوه‌های شناسایی استعداد دانش‌آموزان از طریق آزمون‌ها و دیگر ابزارهای روان‌شناختی بوده است و کمتر مطالعه‌ای در زمینه عوامل تاثیرگذار بر این شناسایی انجام پذیرفته است. اگر تعریف اجماعی کمیته علمی و فنی شهاب از استعداد را به معنای قابلیت و توانایی خاص در یادگیری همراه با بروز قابلیت شخصی و انجام ماهرانه‌تر یک انجام خاص (مجموعه متون آموزشی طرح شهاب، ۱۳۹۱) بپذیریم این سوال مطرح می‌شود که چه عوامل و فاکتورهایی بر این قابلیت و توانایی‌ها در یادگیری موثر است؟ این عوامل تاثیرگذار در تئوری و نظریه‌های استعداد به آن پرداخته شده است. حرکت از تئوری‌های اولیه در زمینه ارثی و ژنتیک بودن استعداد در دیدگاه‌های گالتون^۲ (۲۰۰۰) و اسپیرمن^۳ (۱۹۰۴) تا دیدگاه‌های گاردنر^۴ (۱۹۸۳) که بر زمینه‌های خاص استعداد و نیازهای که افراد در این زمینه‌ها برای پیشرفت در سطح مناسب تاکید می‌کنند در حال رشد و تکامل است. دسته دیگر از نظریه‌پردازان که به نظریه‌پردازان سیستمی شهرت دارند بر تعامل عناصر روان‌شناختی تاکید دارند و معتقدند این عوامل نقش مهمی در دامنه وسیعی از رفتارهای خلاقیت ایفا می‌کنند. رنزولی و گوینز^۵ (۲۰۰۰) نشان دادند که عواملی از قبیل تعهد تکلیف، تعهد زمان و علاقه دانش‌آموز عواملی هستند که در این دیدگاه به آن تاکید شده است. در این دیدگاه عقیده اساسی این است که در زندگی فرد به مهارت و نگرش‌هایی برای تولید عقاید جدید و بدیع نیاز دارد، مهارت‌ها و نگرش‌های تحصیلی (استعداد تحصیلی) کیفیت این عقاید را ارزیابی می‌کند نگرش‌ها و مهارت‌های کاربردی این عقاید را اجرا می‌کند و ارزش‌های دیگرشان را ترغیب می‌کند و مهارت‌ها و نگرش‌های مربوط به خرد، کمک به رشد کلی بهتر را تضمین می‌کند. از دیگر دیدگاه در زمینه استعداد مدل‌های رشدی است که در واکنش به تاکید بیش از حد به تعیین-کننده‌های ژنتیکی به وجود آمده است. عوامل محیطی نظیر مدرسه، خانواده و همسالان را در شناسایی استعداد را با عوامل روان-شناختی مدل رنزولی ادغام نمود. شیخ‌زاده (۱۳۷۵) در تحقیقی تحت عنوان بررسی تاثیر آموزش‌های خانواده و مدرسه بر پیشرفت تحصیلی و شکوفایی استعداد‌های دانش‌آموزان ابتدایی اوریجه دریافت که آموزش‌های خانواده و مدرسه به صورت مستقیم بر شکوفایی استعدادها و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان موثر است. عباس‌نسب‌سردره (۱۳۷۸) در پژوهشی به بررسی میزان تاثیر درس برنامه‌ریزی تحصیلی و شغلی در هدایت و انتخاب رشته دانش‌آموزان متوسطه از دیدگاه مشاوران از دیدگاه مشاوران و معلمان و دانش‌آموزان در شهر بندرعباس به این نتیجه رسید که درس برنامه‌ریزی تحصیلی و شغلی در آشنایی دانش‌آموزان نسبت به مشاغل و شکوفایی استعداد‌های آن‌ها و بروز خلاقیت‌هایشان موثر می‌باشد. ترمن^۶ (۱۹۲۶) از جمله نخستین کسانی است که بحث شناسایی استعداد به صورت علمی توجه کرده است. ترمن مطالعات طولی مشهور خود را در خصوص جنبه‌های فردی، رفتاری، ویژگی‌های جسمانی و شخصیت افراد مستعد به انجام رسانید. مطالعات او در رابطه با ۱۵۲۸ کودک انجام شد و نتایج در خور توجهی به همراه داشت. به عقیده ترمن آزمون‌های استاندارد، تنها یک جنبه از استعدادها و توانایی‌های عمومی افراد را می‌سنجد. به عقیده مارتین و هتريک^۷ (۲۰۰۶) همان‌طور که ارزش اقتصاد دانشی به‌طور مرتب در حال رشد است، ارزش استعداد نیز برجسته‌تر خواهد شد. عزیزی (۱۳۹۱)، در پژوهش خود به این نتیجه رسید که بین سبک مدیریت کلاس معلمان با انگیزه و پیشرفت ریاضی دانش‌آموزان رابطه معنی‌داری وجود دارد. نقش‌بندی (۱۳۷۸) در پژوهشی نشان داده است که مشکلات آموزشی، یک مشکل ساختاری است و علل ترک تحصیل، عقب ماندگی و یا شکوفایی استعدادها و بروز خلاقیت‌های دانش‌آموزی را باید خارج از سیستم آموزش جستجو کرد. گاگنی^۸ (۲۰۰۵) نیز به تاثیرات مهم محیطی و متغیرهای غیر هوشی (انگیزش، خلق‌وخو) و یادگیری و آموزش بر ویژگی‌های ژنتیکی تیز هوشی (هوشی خلاق،

۱ . Galton 2
۱ . Spearman 3
۱ . Gardner 4
۱ . Renzulli & Gubbins 5
۱ . Terman 6
۱ . Martin & Hetrick 7

حسی حرکتی و ... و تبدیل آن به استعدادهای ویژه (زبان، علوم، ادبیات، ریاضیات، هنر و ...) است تاکید کرده است. در مفهوم‌سازی- های اخیر، رشد استعداد نه تنها وابسته به تعیین کننده‌های فردی است بلکه وابسته به خانه، مدرسه و محیط اجتماعی است (آیتی، ۱۳۹۱).

وظیفه شناسایی استعدادها در سنین پایین را صاحب‌نظران به منابع متعددی نسبت داده‌اند. کودکان با استعداد با عملکرد کلاسی‌شان توسط معلمان ابتدایی ارزیابی می‌شوند (روهر،^۱ ۱۹۹۵؛ نقل از بنیاد ملی نخبگان، ۱۳۹۱). در پژوهشی که توسط جاکوبز^۲ (۱۹۷۱) به عمل آمد، معلمین کودکان فقط ۴ درصد از کودکان با استعداد را شناسایی نمودند، درحالی که والدین کودکان در همین گروه کودکانی قادر به تشخیص درست ۶۱ درصد کودکان با استعداد خود بودند. مارینوویک و پاول^۳ (۲۰۱۷) در پژوهش خود به بررسی تاثیر استفاده از روش انتخاب و به کارگیری توسط مدیر (CEQ) جهت انتخاب و کارگزینی پرسنل پرداخته و نشان دادند در این روش اغلب استعدادها نادیده گرفته می‌شود. برخی از نظریه پردازان در حوزه مشاوره نیز در نظریه‌های خود به موضوع استعداد پرداخته‌اند. به زعم شفیع آبادی (۱۳۷۸) یکی از اهداف راهنمایی و مشاوره شغلی، راهنمایی افراد است برای آن که مشاغل را انتخاب نمایند که توانایی و استعداد انجام آن را دارا هستند. وی معتقد است پس از شناخت علایق و کشف استعدادها، پرورش و راهنمایی فرد در مسیر صحیح و مناسب ضرورت می‌یابد. اوهارا و تیدمن^۴ (۱۹۵۹؛ نقل از شفیع آبادی، ۱۳۹۶) به مطالعه رابطه بین استعداد، رغبت، طبقه اجتماعی و ارزش‌ها در نظریه گینزبرگ^۵ (۱۹۵۱) پرداختند. یافته‌ها نشان داد استعدادها و ارزش‌های عمومی فرد به موازات یکدیگر افزایش می‌یابند (شفیع آبادی، ۱۳۹۶). بندورا^۶ (۲۰۰۱) عقیده دارد که بررسی توانایی‌ها و استعدادها افراد توسط خود، بر انتخاب‌های تحصیلی، مسیر شغلی و سایر انتخاب‌ها مؤثر است (عبدالحسینی، نیلفروشیان، عابدی و حسینیان، ۱۳۹۵). جاکوبز (۲۰۱۹) در یک مطالعه موردی و با استفاده از روش ترکیبی (کمی و کیفی)، به بررسی تاثیر مشاوره فردی و شغلی سازه‌گرا بر هویت-یابی فردی و شغلی افراد با استعداد بالا پرداخت. این پژوهش نشان داد روش مشاوره سازه‌گرا در هویت‌بخشی فردی و شغلی افراد با استعداد بالا تاثیرگذار است.

در این پژوهش سعی بر این بوده است که به مسئله‌ی شناسایی استعدادها، متناسب با شرایط اقتصادی و اجتماعی و همچنین تفاوت‌های فردی افراد توجه شود و چگونگی تاثیر آن در رشد و بالندگی نظام آموزشی و به تبع آن جامعه بررسی شود و راه‌های باز تولید نظام نخبگانی متعهد و متخصص را که با شرایط سیاسی جامعه نیز گره خورده است را شناسایی نماید. در نهایت این مساله می‌تواند ضامنی برای توسعه‌ی علمی و توسعه اجتماعی و فرهنگی جامعه باشد. این پژوهش تحقیقی مقدماتی برای رسیدن به الگویی استانی در باب شناسایی و طبقه‌بندی عوامل تاثیرگذار بر شناسایی استعدادها دانش‌آموزان از دیدگاه صاحب‌نظران، مدیران و مشاوران آموزشی در کرمانشاه می‌باشد. با توجه به اینکه ابعاد تاثیرگذار فراوانی می‌تواند بر شناسایی استعداد تاثیرگذار باشد و از سویی عوامل تاثیرگذار و زیر بنایی فعلا به صورت شفاف مشخص نیست لذا می‌توان نقش معلم و مدرسه و نظام آموزشی در شناسایی استعداد، نقش خانواده و والدین، نقش فرهنگ‌ها و ملاحظات منطقه‌ای، نقش امکانات و برخورداری، نقش خودانگاره دانش‌آموز، نقش تیم شناسایی کننده و ... را بر شناسایی استعداد را می‌توان تصور نمود و همچنین عوامل و عناصر شناسایی استعداد از دیدگاه معلمین، والدین، مشاوران، متخصصین آموزشی و صاحب‌نظران شناخت استعداد در زمینه‌های تحصیلی، هنری، ورزشی، ادبی و... جهت تسهیل فرایند شناسایی و هدایت استعدادها برتر دانش‌آموزی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد. اما سلسله مراتب این عوامل مشخص نبوده و سهم هر یک از این ابعاد بر استعداد در مطالعه نهایی مشخص خواهد شد.

1 . Roher 8
1 . Jacobs 9
2 . Marinovic & Povel 0
2 . Chief Executive Officer 1
2 . Ohara & Tiedman 2
2 . Ginsberg 3
2 . Bandura 4

روش پژوهش

این پژوهش به روش توصیفی از نوع پیمایشی و با استفاده از تکنیک دلفی انجام شده است. این پژوهش از نظر معیار اجرایی جزء پژوهش‌های کاربردی است. محقق ضمن انجام پژوهش در اندیشه کاربرد دستاوردها نیز هست. هدف کلی این پژوهش تعیین عوامل شناسایی استعدادهای دانش‌آموزان (تحصیلی، هنری، ورزشی، علمی و ادبی، ریاضی و کلامی) از دیدگاه متخصصان، مدیران مدارس و مشاوران شهر کرمانشاه بوده است.

روش اجرا

در ابتدا از طریق تکنیک دلفی با استفاده از نقطه نظرات ۳۰ نفر از متخصصان در سه مرحله، ۳۱ عامل مرتبط مشخص گردید و پس از طریق پیمایش با استفاده از تکنیک پرسشنامه در بین ۲۶۰ نفر از مدیران و مشاوران آموزشی نواحی سه‌گانه شهر کرمانشاه این عوامل مورد طبقه‌بندی و تحلیل قرار گرفت. سپس داده‌های استنتاج شده‌ی کیفی به صورت پرسشنامه و در غالب گویه‌ها در اختیار مدیران و کارشناسان آموزشی در مدارس قرار گرفت تا در واقع پلی بین تعریف اجماع مدار (دلفی) و شاخص شواهد مدار برقرار گردد. روش پژوهش از بعد زمانی جزء روش‌های مقطعی و جمع‌آوری اطلاعات به روش خوشه‌ای چندمرحله‌ای است چون عوامل مرتبط با شناسایی استعدادهای تحصیلی را در شهر کرمانشاه می‌سنجد.

مراحل اجرای تکنیک دلفی

این مراحل برای انجام مطالعه دلفی برشمرده شده است (نلسون، ۲۰۰۵):

۱. تشکیل تیم تحقیق
۲. انتخاب موضوع بحث
۳. شناسایی صاحب‌نظران و دعوت از آنها برای همکاری
۴. تدوین اولین پرسشنامه به ویژه بررسی آن از نظر تناسب کلمات و عبارات و نداشتن ابهام و ابهام
۵. ارسال پرسشنامه برای شرکت‌کنندگان
۶. جمع‌بندی پاسخ‌های دور اول
۷. آماده‌سازی پرسشنامه دور دوم
۸. ارسال دومین پرسشنامه برای شرکت‌کنندگان
۹. جمع‌بندی اطلاعات حاصل از پرسشنامه دوم (مراحل ۷ تا ۹ آن قدر تکرار می‌شوند تا نظر نهایی گروه معلوم شود).
۱۰. آماده‌سازی گزارش نهایی

جامعه آماری مشارکت‌کنندگان متخصص در تکنیک دلفی

متخصصینی که توافق نمودند در این تحقیق همکاری نمایند ۳۰ نفر بودند.

جدول شماره ۱، ترکیب اعضای گروه دلفی به لحاظ مدرک دانشگاهی

ردیف	رشته	تعداد
۱	روانشناس	۵
۲	فلسفه	۲
۳	مدیریت	۴
۴	جامعه‌شناس	۴

۵	تربیت بدنی	۵
۲	آمار و ریاضی	۶
۳	هنر	۷
۵	مشاوره و تعلیم و تربیت	۸

پرسش‌های ۳۱ گانه‌ای که با استفاده از تکنیک دلفی بدست آمده بود به همراه برخی سوالات دموگرافیک (سن، جنس، سنوات خدمتی، سطح تحصیلاتی و پست خدمتی) در اختیار ۲۶۰ از مدیران و مشاوران آموزش نواحی سه گانه شهرستان کرمانشاه قرار گرفت. لازم به ذکر است که جامعه آماری ۸۶۱ نفر بودند که تعیین حجم نمونه از طریق جدول مورگان صورت پذیرفت و در نهایت تعداد ۲۲۶ نفر از پاسخ دهندگان به پرسشنامه پژوهش پاسخ دادند و این تعداد به عنوان نمونه نهایی مبنای تجزیه و تحلیل قرار گرفت. اعتبار صوری پرسشنامه از طریق پنج نفر از متخصصان مورد توافق قرار گرفت و ابهامات آن برطرف گردید. پایایی پرسشنامه از طریق یک مطالعه پایلوت و مقدماتی بر روی ۱۰ درصد از نمونه آماری (۲۷ نفر) صورت پذیرفت که میزان الفای کرونباخ آن برابر با ۸۹/۹ برآورد گردید که میزان قابل قبولی است.

آمار توصیفی متغیرهای زمینه‌ای

کل پاسخ دهندگان در این تحقیق ۲۶۰ نفر از مدیران و مشاوران مدارس مناطق سه گانه سطح شهر کرمانشاه است که ۲۲۶ پرسشنامه معتبر مبنای تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

جدول شماره ۲، آمار توصیفی پاسخ دهندگان بر حسب سن

سن	
۴۱/۲۷	میانگین سنی
۵/۲۷	انحراف معیار
۲۷	کمترین سن
۵۲	بیشترین سن
۵	پاسخ نداده
۲۲۱	جمع پاسخ دهنده
۲۲۶	جمع کل

جدول شماره ۳، آمار توصیفی پاسخ دهندگان بر حسب جنسیت

جنس	تعداد	درصد
مرد	۱۸۰	۷۹/۶
زن	۴۳	۱۹
پاسخ نداده	۳	۱/۳
جمع پاسخ دهنده	۲۲۳	۹۸/۷
جمع کل	۲۲۶	۱۰۰

جدول شماره ۴، آمار توصیفی پاسخ دهندگان بر حسب سنوات خدمتی

سنوات خدمتی	
۲۰/۹۰	میانگین سنوات
۶/۳۲	انحراف معیار
۲	کمترین سن
۳۱	بیشترین سن
۲	پاسخ نداده
۲۲۴	جمع پاسخ دهنده
۲۲۶	جمع کل

جدول شماره ۵، آمار توصیفی پاسخ دهندگان بر حسب پست سازمانی

درصد	تعداد	پست سازمانی
۵۳/۱	۱۲۰	مدیر
۲۶/۱	۵۹	مشاور
۲۰/۸	۴۷	پاسخ نداده
۷۹/۲	۱۷۹	جمع پاسخ دهنده
۱۰۰	۲۲۶	جمع کل

جدول شماره ۶، آمار توصیفی پاسخ دهندگان بر حسب مدرک تحصیلی

درصد	تعداد	تحصیلات
۴/۴	۱۰	فوق دیپلم
۶۵/۵	۱۴۸	لیسانس
۲۸/۸	۶۵	فوق لیسانس
۱/۳	۳	پاسخ نداده
۹۸/۷	۲۲۳	جمع پاسخ دهنده
۱۰۰	۲۲۶	جمع کل

جدول شماره ۷، آمار توصیفی متغیر عوامل فردی در شناسایی استعداد

بسیار زیاد (درصد) تعداد	زیاد (درصد) تعداد	متوسط (درصد) تعداد	کم (درصد) تعداد	خیلی کم (درصد) تعداد	عوامل فردی
۵۲(۲۳)	۱۰۵(۴۶/۵)	۵۱(۲۲/۶)	۱۳(۵/۸)	۴(۱/۸)	شناخت علاقه های دانش آموزان در شناسایی آنان موثر است
۲۵(۱۱/۱)	۸۹(۳۹/۴)	۷۹(۳۵/۰)	۲۷(۱۱/۹)	۵(۲/۲)	توجه به حسن رضایت افراد در انجام کار و امور محوله
۲۴(۱۰/۱)	۹۰(۳۹/۸)	۸۱(۳۵/۸)	۳۰(۱۳/۳)	۱(۰/۴)	نظر دیگران در مورد خود
۶۸(۳۰/۱)	۹۴(۴۱/۶)	۴۶(۲۰/۴)	۱۴(۶/۲)	۱(۰/۴)	خود شناسی (میزان شناخت افراد از خود)
۶۳(۲۷/۹)	۱۰۲(۴۵/۱)	۵۴(۲۳/۹)	-	۶(۲/۷)	نوع تغذیه
۲۳(۱۰/۲)	۱۰۹(۴۸/۲)	۸۵(۳۷/۶)	۸(۳/۵)	۱(۰/۴)	توجه به میزان کنجکاوی افراد
۲۳(۱۰/۲)	۱۰۹(۴۸/۲)	۶۴(۲۸/۳)	۸(۳/۵)	۱(۰/۴)	توجه به توانایی عمل مسئله

۴۳(۱۹/۰)	۱۰۱(۴۴/۷)	۶۰(۲۶/۵)	۱۷(۷/۵)	۱(۰/۴)	قدرت استدلال افراد
۴۷(۲۰/۸)	۱۰۲(۴۵/۱)	۵۴(۲۳/۹)	۱۶(۷/۱)	۱(۰/۴)	میزان دقت و سرعت دانش آموزان در امور محوله
۴۸(۲۱/۲)	۹۴(۴۱/۶)	۶۴(۲۸/۳)	۱۵(۶/۶)	۱(۰/۴)	توان استدلال منطقی
۴۲(۱۸/۶)	۱۰۳(۴۵/۶)	۶۳(۲۷/۹)	۱۰(۴/۴)	۳(۱/۳)	بررسی قدرت ابتکار دانش آموزان
۴۹(۲۱/۷)	۹۴(۴۱/۶)	۵۵(۲۴/۳)	۱۸(۸/۰)	۳(۱/۳)	شناسایی سطح اعتماد به نفس
۳۶(۱۵/۹)	۸۹(۴۳/۹)	۶۵(۲۸/۸)	۲۲(۹/۷)	۴(۱/۸)	قدرت تخیل بالای دانش آموزان از نشانه‌های مستعد بودن آنان است
۳۵(۱۵/۵)	۱۰۴(۴۶)	۶۵(۲۸/۸)	۱۵(۶/۶)	۲(۰/۹)	مطالعه و بررسی ژنتیک افراد از عوامل اثرگذار بر شناسایی استعداد است
۳۳(۱۴/۶)	۷۸(۳۴/۵)	۸۶(۳۸/۱)	۱۹(۸/۴)	۲(۰/۹)	سعی و تلاش افراد روشی برای شناخت افراد است

توجه به تعداد و درصد های پاسخ دهندگان در مورد عوامل فردی نشان می دهد که متغیر خود شناسی با ۳۰/۱ درصد بیشترین درصد را در بین گزینه بسیار زیاد بدست آورده است. به ترتیب نوع تغذیه و شناخت علاقه ی دانش آموزان با ۲۷/۹ و ۲۳ درصد در رتبه های بعدی قرار دارند.

۸

جدول شماره ۸، آمار توصیفی متغیر، عوامل آموزشی در شناسایی استعداد

بسیار زیاد تعداد (درصد)	زیاد تعداد (درصد)	متوسط تعداد (درصد)	کم تعداد (درصد)	خیلی کم تعداد (درصد)	عوامل آموزشی
۲۹(۱۲/۸)	۱۰۳(۴۵/۶)	۶۲(۲۷/۴)	۲۰(۸/۸)	۲(۰/۹)	تست های مهارت یاب برای کشف استعداد تاثیر گذار است
۴۱(۱۸/۱)	۹۶(۴۲/۵)	۶۶(۲۹/۲)	۱۹(۸/۴)	-	شناسایی استعداد از طریق آزمون های استعداد تحصیلی
۳۷(۱۶/۴)	۱۰۶(۴۶/۹)	۶۴(۲۸/۳)	۱۳(۵/۸)	۲(۰/۹)	آزمون های هوش برای شناسایی استعداد ها تاثیر گذار است
۴۱(۱۸/۱)	۱۰۵(۴۶/۵)	۶۹(۳۰/۵)	۱۰(۴/۴)	۱(۰/۴)	سنجش آزمون های هوشی و استعداد یابی مستمر در مدارس در شناخت استعداد موثر است
۴۷(۲۰/۸)	۹۷(۴۲/۹)	۶۴(۲۸/۳)	۱۶(۷/۱)	۱(۰/۴)	تقویت المپید های علمی در دروس مختلف مخصوصا علوم پایه برای دانش آموزان می تواند بر شناسایی استعداد ها تاثیر گذار باشد
۳۵(۱۵/۵)	۹۹(۴۳/۸)	۶۸(۳۰/۱)	۱۴(۶/۲)	۵(۲/۲)	برگزاری مسابقات علمی و فناوری در بین دانش آموزان در سطوح مختلف تحصیلی و جغرافیایی می تواند در شناسایی استعداد ها موثر باشد
۷۶(۳۳/۶)	۸۸(۳۸/۹)	۴۴(۱۹/۵)	۸(۳/۵)	۵(۲/۲)	نظام آموزشی و تعلیم و تربیت در شناسایی استعداد نقش ویژه و حیاتی دارد
۹۲(۴۰/۷)	۸۷(۳۸/۵)	۳۰(۱۳/۳)	۱۱(۴/۹)	۱(۰/۴)	توانایی مربیان و معلمان مجرب در شناسایی استعداد دانش آموزان موثر است
۷۸(۳۴/۵)	۹۹(۴۳/۸)	۳۹(۱۷/۳)	۴(۱/۸)	-	استفاده از نظرات متخصصان و افراد مجرب و توصیه های آنان می تواند در شناسایی استعداد دانش آموزان موثر باشد
۴۴(۱۹/۵)	۱۰۳(۴۵/۶)	۶۰(۲۶/۵)	۱۲(۵/۳)	۱(۰/۴)	استفاده از ابزار استاندارد در حد لزوم جهت آزمون های تخصصی از عوامل تاثیر گذار در شناخت استعداد است
۳۳(۱۴/۶)	۱۰۰(۴۴/۲)	۷۳(۳۲/۳)	۱۲(۵/۳)	۳(۱/۳)	تقویت مرکز ملی پرورش استعداد های درخشان با برگزاری آزمون های ویژه
۲۳(۱۰/۲)	۸۳(۳۶/۷)	۸۰(۳۵/۴)	۱۸(۸/۰)	۸(۳/۵)	ادامه و تکمیل طرح شهاب که فعلا تنها ۷ درصد دانش آموزان را پوشش می دهد

توجه به تعداد و درصد های پاسخ دهندگان در مورد عوامل آموزشی نشان می دهد که متغیر توانایی مربیان و معلمان مجرب در شناسایی استعداد دانش آموزان با ۴۰/۷ درصد بیشترین درصد را در بین گزینه بسیار زیاد بدست آورده است. به ترتیب استفاده از نظرات متخصصان و افراد مجرب و توصیه های آنها با ۳۴/۵ درصد و نظام آموزشی و تعلیم و تربیت با ۳۳/۶ درصد، در رتبه های بعدی قرار دارند.

جدول شماره ۹، آمار توصیفی متغیر، عوامل اجتماعی در شناسایی استعداد

بسیار زیاد تعداد (درصد)	زیاد تعداد (درصد)	متوسط تعداد (درصد)	کم تعداد (درصد)	خیلی کم تعداد (درصد)	عوامل اجتماعی
۵۴(۲۳/۹)	۹۰(۳۹/۸)	۵۸(۲۵/۷)	۱۹(۸/۴)	۴(۱/۸)	سطح رفاه خانواده بر بروز استعداد های دانش آموزان تاثیر گذار است.
۹۲(۴۰/۷)	۸۵(۳۷/۶)	۳۵(۱۵/۵)	۵(۲/۲)	۴(۱/۸)	فراهم کردن بستر های مناسب برای شکوفایی استعداد ها از سوی نظام اجتماعی کلان
۵۶(۲۴/۸)	۹۳(۴۱/۲)	۶۴(۲۸/۳)	۵(۲/۲)	۳(۱/۳)	عرضه نمودن زمینه های مختلف علمی، فرهنگی، هنری و ورزشی جهت در موقعیت قرار دادن افراد برای شناخت استعداد های آنان
۵۸(۲۵/۷)	۹۳(۴۱/۲)	۵۸(۲۵/۷)	۹(۴)	۳(۱/۳)	ارتباط اجتماعی موثر میان مشاوران با معاونین و مدیران و عوامل اجرایی مدرسه در جهت شناسایی علایق دانش آموزان

توجه به تعداد و درصد های پاسخ دهندگان در مورد عوامل اجتماعی نشان می دهد که متغیر فراهم کردن بسترهای مناسب برای شکوفایی استعدادها با ۴۰/۸ درصد بیشترین درصد را در بین گزینه‌ها، بسیار زیاد بدست آورده است. به ترتیب ارتباط اجتماعی موثر میان مشاوران با معاونین و مدیران و عوامل اجرایی مدرسه با ۲۵/۷ درصد و عرضه نمودن زمینه‌های مختلف علمی، فرهنگی، هنری و ورزشی جهت در موقعیت قرار دادن افراد برای شناخت استعدادها با ۲۴/۸ درصد در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

آمار توصیفی رتبه بندی عوامل مرتبط با شناسایی استعداد از دیدگاه مدیران و مشاوران رتبه بندی عوامل فردی تاثیرگذار بر شناسایی استعداد

جدول شماره ۱۰، رتبه بندی متغیر عوامل فردی در شناسایی استعداد از طریق آزمون فریدمن

رتبه	میانگین رتبه	انحراف معیار	میانگین نمره	عوامل فردی
۳	۸/۶۸	۰/۹۲۳	۳/۸۴	شناخت علاقه های دانش آموزان در شناسایی آنان موثر است.
۱۴	۶/۷۵	۰/۹۳۰	۳/۴۶	توجه به حسن رضایت افراد در انجام کار و امور محوله
۱۵	۶/۵۳	۰/۸۶۱	۳/۴۳	نظر دیگران در مورد خود
۲	۹/۱۲	۰/۹۰۳	۳/۹۴	خود شناسی (میزان شناخت افراد از خود)
۱	۹/۲۳	۰/۷۹۱	۳/۹۹	نوع تغذیه فرد
۱۲	۷/۳۱	۰/۷۱۹	۳/۶۳	توجه به میزان کنجکاوی افراد
۴	۸/۵۴	۰/۸۱۱	۳/۸۴	توجه به توانایی حل مساله
۹	۸/۲۵	۰/۸۶۰	۳/۷۶	قدرت استدلال افراد
۷	۸/۳۵	۰/۸۷۵	۳/۷۸	میزان دقت و سرعت دانش آموزان در امور محوله
۵	۸/۴۳	۰/۸۶۴	۳/۸۰	توان استدلال منطقی
۶	۸/۴۰	۰/۸۳۶	۳/۷۸	بررسی قدرت ابتکار دانش آموزان
۸	۸/۳۴	۰/۹۵۰	۳/۷۷	شناسایی سطح اعتماد به نفس
۱۱	۷/۳۲	۰/۹۶۰	۳/۵۸	قدرت تخیل بالای دانش آموزان از نشانه های مستعد بودن آنان است.
۱۰	۷/۷۹	۰/۸۶۲	۳/۷۱	مطالعه و بررسی ژنتیک افراد از عوامل اثر گذار بر شناسایی استعداد است.
۱۳	۷/۰۱	۰/۸۹۷	۳/۵۵	سعی و تلاش افراد روشی برای شناخت استعداد افراد است.

برای بررسی عوامل فردی تاثیرگذار بر شناسایی استعداد توسط مدیران و مشاوران چندین عامل که از طریق روش دلفی بر سر آنان اجماع شده بود مورد سنجش قرار گرفت. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که میانگین رتبه محاسبه شده برای نوع تغذیه ۹/۲۳ خود شناسی (میزان شناخت افراد از خود) ۹/۱۲ و شناخت علاقه های دانش آموزان ۸/۶۸ برآورد شد و این سه عامل رتبه های اول تا سوم را بدست آوردند. میانگین رتبه دیگر عوامل در جدول شماره ۹ آمده است. همچنین مقدار آزمون خی دو برابر با ۱۲۵/۴۵۲ و سطح معنی داری مطلوب برآورد شده است (sig=0/000). بدین معنی بین عوامل تاثیر گذار بر استعداد تفاوت معنا داری وجود دارد. در مجموع می توان بیان کرد که بیشترین عامل تاثیر گذار نوع تغذیه و کمترین عامل نظر دیگران در مورد خود است.

رتبه بندی عوامل آموزشی تاثیرگذار بر شناسایی استعداد

جدول شماره ۱۱، رتبه بندی متغیر عوامل آموزشی در شناسایی استعداد از طریق آزمون فریدمن

رتبه	میانگین رتبه	انحراف معیار	میانگین نمره	عوامل آموزشی
۹	۵/۹۱	۰/۸۶۶	۳/۶۴	تست های مهارت یاب برای کشف استعداد تاثیر گذار است.
۸	۶/۱۳	۰/۸۷۴	۳/۷۴	از طریق آزمون های استعداد تحصیلی
۷	۶/۱۸	۰/۸۳۱	۳/۷۵	آزمون های هوش برای شناسایی استعداد ها تاثیر گذار است.
۴	۶/۵۱	۰/۸۱۰	۳/۸۱	سنجش آزمون های هوشی و استعداد یابی مستمر در مدارس در شناخت استعداد موثر است.
۵	۶/۴۹	۰/۸۳۷	۳/۸۰	تقویت المپیاد های علمی در دروس مختلف مخصوصا علوم پایه برای دانش آموزان می تواند بر شناسایی استعداد ها تاثیر گذار باشد.
۱۰	۵/۸۹	۰/۹۰۶	۳/۶۵	برگزاری مسابقات علمی و فناوری در بین دانش آموزان در سطوح مختلف تحصیلی و جغرافیایی می تواند در شناسایی استعداد ها موثر باشد.
۳	۷/۴۸	۰/۹۳۴	۴/۰۳	نظام آموزشی و تعلیم و تربیت در شناسایی استعداد نقش ویژه و حیاتی دارد.
۱	۸/۳۰	۰/۸۵۳	۴/۱۹	توانایی مربیان و معلمان مجرب در شناسایی استعداد دانش آموزان موثر است.
۲	۷/۸۶	۰/۷۶۹	۴/۱۳	استفاده از نظرات متخصصان و افراد مجرب و توصیه های آنان می تواند در شناسایی استعداد دانش آموزان موثر باشد.
۶	۶/۴۳	۰/۸۳۵	۳/۸۱	استفاده از ابزار استاندارد در حد لزوم جهت آزمون های تخصصی از عوامل تاثیر گذار در شناخت استعداد است.
۱۱	۵/۷۶	۰/۸۳۸	۳/۶۳	تقویت مرکز ملی پرورش استعداد های درخشان با برگزاری آزمون های ویژه
۱۲	۵/۰۸	۰/۸۸۹	۳/۴۷	ادامه و تکمیل طرح شهاب که فعلا تنها ۷ درصد دانش آموزان را پوشش می دهد.

Chi- square= 199/540   df=11   sig=</000

برای بررسی عوامل آموزشی تاثیرگذار بر شناسایی استعداد توسط مدیران و مشاوران چندین عامل که از طریق روش دلفی بر سر آنان اجماع شده بود مورد سنجش قرار گرفت. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که میانگین رتبه محاسبه شده برای توانایی مربیان و معلمان مجرب ۸/۳۰، استفاده از نظرات متخصصان و افراد مجرب و توصیه های آنان ۷/۸۶ و نظام آموزشی و تعلیم و تربیت مطلوب ۷/۴۸ برآورد شد و این سه عامل رتبه های اول تا سوم را بدست آوردند. میانگین رتبه دیگر عوامل در جدول شماره ۱۰ آمده است. همچنین مقدار آزمون خی دو برابر با ۱۹۹/۵۴۰ و سطح معنی داری مطلوب برآورد شده است (sig=0/000). بدین معنی بین عوامل تاثیر گذار بر استعداد تفاوت معنا داری وجود دارد. در مجموع می توان بیان کرد که بیشترین عامل تاثیر گذار توانایی مربیان و معلمان مجرب و کمترین عامل ادامه و تکمیل طرح شهاب است.

رتبه بندی عوامل اجتماعی تاثیرگذار بر شناسایی استعداد

جدول شماره ۱۲، رتبه بندی متغیر عوامل اجتماعی در شناسایی استعداد از طریق آزمون فریدمن

رتبه	میانگین رتبه	انحراف معیار	میانگین نمره	عوامل اجتماعی
۴	۲/۲۸	۰/۹۶۸	۳/۷۵	سطح رفاه خانواده ببر بروز استعدادهای دانش آموزان تاثیر گذار است.
۱	۲/۸۵	۰/۹۰۰	۴/۱۶	فراهم کردن بستر های مناسب برای شکوفایی استعدادها از سوی نظام اجتماعی کلان
۳	۲/۴۰	۰/۸۶۵	۳/۸۸	عرضه نمودن زمینه های مختلف علمی، فرهنگی، هنری و ورزشی جهت در موقعیت قرار دادن افراد برای شناخت استعدادهای آنان
۲	۲/۴۷	۰/۸۱۰	۳/۸۸	ارتباط اجتماعی موثر میان مشاوران با معاونین و مدیران و عوامل اجرایی مدرسه در جهت شناسایی علایق دانش آموزان

Chi- square= 36/673 df=3 sig=</000

۱۲

برای بررسی عوامل اجتماعی تاثیرگذار بر شناسایی استعداد توسط مدیران و مشاوران چندین عامل که از طریق روش دلفی بر سر آنان اجماع شده بود مورد سنجش قرار گرفت. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که میانگین رتبه محاسبه شده فراهم کردن بسترهای مناسب برای شکوفایی استعدادها از سوی نظام اجتماعی کلان ۲/۸۵، ارتباط اجتماعی موثر میان مشاوران با معاونین و مدیران و عوامل اجرایی مدرسه در جهت شناسایی علایق دانش آموزان ۲/۴۷، عرضه نمودن زمینه های مختلف علمی، فرهنگی، هنری و ورزشی جهت در موقعیت قرار دادن افراد برای شناخت استعداد های آنان ۲/۴۰ و سطح رفاه خانواده ۲/۲۸، برآورد شد. همچنین مقدار آزمون خی دو برابر با ۳۶/۶۷۳ و سطح معنی داری مطلوب برآورد شده است (sig=0/000). بدین معنی بین عوامل اجتماعی تاثیر گذار بر استعداد تفاوت معنا داری وجود دارد. در مجموع می توان بیان کرد که بیشترین عامل تاثیر گذار فراهم کردن بستر های مناسب برای شکوفایی استعدادها از سوی نظام اجتماعی کلان و کمترین عامل سطح رفاه است.

رتبه بندی کلی ۱۰ عامل برتر، تاثیرگذار بر شناسایی استعداد در بین عوامل فردی، آموزشی و اجتماعی از دیدگاه مدیران و مشاوران

جدول شماره ۱۳، رتبه بندی ۱۰ عامل اول در بین کلیه عوامل از طریق آزمون فریدمن

رتبه	میانگین رتبه	نوع عامل	۱۰ عامل اول در بین کلیه عوامل موثر
۱	۲۰/۷۵	آموزشی	توانایی مربیان و معلمان مجرب در شناسایی استعداد دانش آموزان موثر است.
۲	۲۰/۰۹	اجتماعی	فراهم کردن بستر های مناسب برای شکوفایی استعدادها از سوی نظام اجتماعی کلان
۳	۱۹/۵۴	آموزشی	استفاده از نظرات متخصصان و افراد مجرب و توصیه های آنان می تواند در شناسایی استعداد دانش آموزان موثر باشد.
۴	۱۸/۸۰	آموزشی	نظام آموزشی و تعلیم و تربیت در شناسایی استعداد نقش ویژه و حیاتی دارد.
۵	۱۸/۱۱	فردی	خود شناسی (میزان شناخت افراد از خود)
۶	۱۸/۰۲	فردی	نوع تغذیه فرد.
۷	۱۷/۰۴	فردی	شناخت علاقه های دانش آموزان در شناسایی آنان موثر است.
۸	۱۶/۷۴	اجتماعی	ارتباط اجتماعی موثر میان مشاوران با معاونین و مدیران و عوامل اجرایی مدرسه در جهت شناسایی علایق دانش آموزان.
۹	۱۶/۷۳	اجتماعی	عرضه نمودن زمینه های مختلف علمی، فرهنگی، هنری و ورزشی جهت در موقعیت قرار دادن افراد برای شناخت استعداد های آنان.
۱۰	۱۶/۵۰	فردی	توجه به توانایی حل مساله در افراد.

برای بررسی عوامل سه گانه (فردی، آموزشی و اجتماعی) تاثیرگذار بر شناسایی استعداد توسط مدیران و مشاوران چندین عامل که از طریق روش دلفی بر سر آنان اجماع شده بود مورد سنجش قرار گرفت. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که میانگن رتبه محاسبه شده برای ۱۰ عامل اول به ترتیب:

توانایی مربیان و معلمان مجرب با میانگین رتبه ۲۰/۷۵؛ فراهم کردن بسترهای مناسب برای شکوفایی استعدادها از سوی نظام اجتماعی کلان با میانگین رتبه ۲۰/۰۹؛ استفاده از نظرات متخصصان و افراد مجرب با میانگین رتبه ۱۹/۵۴؛ نظام آموزشی و تعلیم و تربیت مطلوب با میانگین رتبه ۱۸/۸۰؛ خودشناسی (میزان شناخت افراد از خود) با میانگین رتبه ۱۸/۱۱؛ نوع تغذیه فرد با میانگین رتبه ۱۸/۰۲؛ شناخت علاقه‌های دانش‌آموزان با میانگین رتبه ۱۷/۰۴؛ ارتباط اجتماعی موثر میان مشاوران با معاونین و مدیران و عوامل اجرایی مدرسه با میانگین رتبه ۱۶/۷۴؛ عرضه نمودن زمینه‌های مختلف علمی، فرهنگی، هنری و ورزشی جهت درموقعیت قراردادن افراد برای شناخت استعدادهای آنان با میانگین رتبه ۱۶/۷۳؛ و توجه به توانایی حل مساله در افراد با میانگین رتبه ۱۶/۵۰، قرار گرفتند. سطح معنی داری مطلوب برآورد شده است (sig=0/000). بدین معنی که از بین ۱۰ عامل اول تفاوت معنی داری وجود دارد. در مجموع می‌توان بیان کرد که بیشترین عامل تاثیرگذار توانایی مربیان و معلمان مجرب کمترین عامل توجه به توانایی حل مساله است.

بحث و نتیجه گیری

هدف ما از این پژوهش، بررسی عوامل مرتبط با شناسایی استعدادهای دانش‌آموزان و طبقه‌بندی این عوامل از دیدگاه متخصصان، مدیران و مشاوران آموزشی در شهر کرمانشاه در شناخت و هدایت استعدادهای برتر دانش‌آموزان بود. نتایج این تحقیق نشان داد که مجموعه‌ای از عوامل آموزشی، اجتماعی و فردی بر شناسایی استعداد در دانش‌آموزان تاثیر دارد. شناسایی این عوامل و دسته‌بندی آنان می‌تواند در مدیریت استعداد در سازمان و مجموعه‌های ذی‌ربط در تصمیم‌گیری‌ها و مداخلات مناسب مثر ثمر باشد. توجه به مدیریت استعداد بعد از طرح آن از سوی مکنزی، پادسکوف و پاپین^۶ در سال ۱۹۹۰ با استقبال بیشتری روبه‌رو شد و آنرا عاملی در جهت موفقیت سازمانی دانسته که می‌تواند در شناسایی افراد مستعد برای سازمان مزیت رقابتی ایجاد کند، بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته است. به عقیده مارتین و هتريك (۲۰۰۶) همان‌طور که ارزش اقتصاد دانشی به طور مرتب در حال رشد است، ارزش مدیریت استعداد نیز برجسته‌تر خواهد شد. امروزه پدید مدیریت استعداد موضوعی نیست که به دقت موشکافی شده باشد. تحقیقات تجربی محدودی درباره‌ی ماهیت و کاربرد استعداد و راهبردهای مدیریت استعداد در فعالیتهای سازمانی و مسائل برخاسته از آن وجود دارد. نتایج تحقیقی توسط حسینی (۱۳۹۰) در بین کارکنان میانی در سازمان‌های دولتی نشان داد که ایجاد خزانه استعداد، کاهش ترک سازمانی (که در این تحقیق می‌تواند ترک تحصیل باشد) و خالی نماندن منصب‌های کلیدی را از مهمترین نتایج مدیریت استعداد دانسته است. نتایج این تحقیق و تحقیقات مشابه در این زمینه در ایران که بسیار اندک نیز می‌باشد در راستای این هدف مهم می‌تواند در سیاست‌گذاری‌ها در این زمینه نتایج مهم و معطوف به هدفی را در بر داشته باشد.

نتایج تجربی

برخی از مهمترین نتایج این تحقیق در بخش دلفی (روش کیفی) به شرح زیر است:

همانطور که می‌دانیم این تحقیق به روش ترکیبی (تکنیک دلفی + روش توصیفی از نوع پیمایشی) به انجام رسید نتایج عوامل تاثیر گذار بر شناسایی استعداد از دیدگاه متخصصان به روش دلفی ۳۱ عامل بود که برخی از این عوامل عبارتند از:

۱. توجه به توانایی حل مساله.
۲. قدرت استدلال افراد.
۳. میزان دقت و یا سرعت دانش‌آموزان در امور محوله.

۴. توان استدلال منطقی.
۵. بررسی قدرت ابتکار دانش‌آموزان.
۶. تست‌های مهارت‌یاب برای کشف استعداد تاثیرگذار است.
۷. شناسایی استعداد از طریق آزمون‌های استعداد تحصیلی.
۸. آزمون‌های هوش برای شناسایی استعدادها تاثیرگذار است.
۹. سنجش آزمون‌های هوشی و استعدادیابی مستمر در مدارس در شناخت استعداد موثر است.
۱۰. تقویت المپیادهای علمی در دروس مختلف مخصوصا علوم پایه برای دانش‌آموزان می‌تواند بر شناسایی استعدادها تاثیرگذار باشد.
۱۱. نظام آموزشی و تعلیم و تربیت در شناسایی استعداد نقش ویژه و حیاتی دارد.
۱۲. توانایی مربیان و معلمان مجرب در شناسایی استعداد دانش‌آموزان موثر است.
۱۳. استفاده از نظرات متخصصان و افراد مجرب و توصیه‌های آنان می‌تواند در شناسایی استعداد دانش‌آموزان موثر باشد.
۱۴. استفاده از ابزار استاندارد در حد لزوم جهت آزمون‌های تخصصی از عوامل تاثیرگذار در شناخت استعداد است.
۱۵. تقویت مرکز ملی پرورش استعدادهای درخشان با برگزاری آزمون‌های ویژه.
۱۶. فراهم کردن بسترهای مناسب برای شکوفایی استعدادها از سوی نظام اجتماعی کلان.
۱۷. عرضه نمودن زمینه‌های مختلف علمی، فرهنگی، هنری و ورزشی جهت در موقعیت قراردادن افراد برای شناخت استعدادهای آنان.
۱۸. ارتباط اجتماعی موثر میان مشاوران با معاونین و مدیران و عوامل اجرایی مدرسه در جهت شناسایی علایق دانش‌آموزان. چنان‌که مبرهن است این عوامل در حیطه‌های فردی آموزشی و اجتماعی قرار دارد که محقق آنان را به صورت قراردادی در همین سه بعد طبقه‌بندی نموده است. وهمچنان که پیداست صاحب‌نظران شناسایی عوامل مرتبط؛ استعداد را مقوله‌ای چند ساحتی دانسته و عوامل چندگانه‌ی خرد و کلان را برای آن متصورند که لزوم این دیدگاه چند لایه در برنامه‌ریزی‌های مدیریت استعداد ضروری است.

۱۴

نتایج پیمایش طبقه‌بندی عوامل تاثیرگذار بر شناسایی استعداد از سوی مدیران و مشاوران در ابعاد فردی، آموزشی و اجتماعی:

سوال پژوهش، عوامل فردی (خلاقیت، علاقه، هوش، پشتکار و...) در شناسایی استعداد دانش‌آموزان (تحصیلی، هنری، ورزشی، علمی و ادبی، ریاضی و کلامی) تاثیر دارند؟

توجه به تعداد و درصد‌های پاسخ دهندگان در مورد عوامل فردی نشان می‌دهد که متغیر خودشناسی با ۳۰/۱ درصد بیشترین درصد را در بین گزینه بسیار زیاد بدست آورده است. به ترتیب نوع تغذیه و شناخت علاقه‌ی دانش‌آموزان با ۲۷/۹ و ۲۳ درصد در رتبه‌های بعدی قرار دارند. توجه به شناسایی هویت فردی با این سوال اساسی که من کیستم؟ در بعد عوامل فردی مورد توجه بیش از یک سوم از پاسخ دهندگان به عنوان عاملی که بسیار زیاد می‌تواند در شناسایی و کشف استعدادها موثر باشد. توجه به عامل تغذیه در این زمینه موضوع جالبی است که مورد توجه مدیران و مشاوران قرار گرفته است. شاید سازوکار اینکه تغذیه چگونه می‌تواند بر استعداد و شناسایی آن موثر باشد مشخص نیست اما احتمالا دریافت کالری و تغذیه مناسب می‌تواند انرژی لازم را برای تحرک و فعالیت به عنوان زمینه بستر رشد استعدادها فراهم آورد.

سوال پژوهش، عوامل آموزشی (محیط آموزشی، خدمات مشاوره‌ایی و سیاست‌گذاری‌های آموزشی و...) در شناسایی استعداد دانش‌آموزان (تحصیلی، هنری، ورزشی، علمی و ادبی، ریاضی و کلامی) تاثیر دارند؟

در بخش ابعاد آموزشی و تاثیر دار بر شناسایی استعداد، مدیران و مشاوران بر موارد زیر بیش از دیگر موارد تاکید کرده‌اند:

۱. نظام آموزشی و تعلیم و تربیت

۲. توانایی مربیان و معلمان مجرب

۳. استفاده از نظرات متخصصان و افراد مجرب و توصیه‌های آنان

چنانکه هویدا و مبرهن است عوامل فوق بیش از عواملی نظیر تست‌های هوش و تست‌های استعداد تحصیلی که به عنوان امور روتین که در مدارس و مراکز آموزشی مورد تاکید قرار گرفته است که نشان می‌دهد توجه مدیران به امور کلان در حیطه آموزشی است تا عوامل خردتر.

سوال پژوهش، عوامل اجتماعی (شرایط خانوادگی، نقش دوستان و همسالان در محیط زندگی، حمایت‌های مالی و عاطفی خانواده از فرد و...) در شناسایی استعداد دانش‌آموزان (تحصیلی، هنری، ورزشی، علمی و ادبی، ریاضی و کلامی) تاثیر دارند؟

از عوامل اجتماعی مورد توافق در تکنیک دلفی بیشترین درصدها در بخش اجتماعی عوامل تاثیرگذار بر شناسایی استعداد می‌توان به ترتیب به عوامل زیر اشاره کرد:

۱. فراهم کردن بسترهای مناسب برای شکوفایی استعدادها از سوی نظام اجتماعی کلان

۲. ارتباط اجتماعی موثر میان مشاوران با معاونین و مدیران و عوامل اجرایی مدرسه در جهت شناسایی علایق دانش‌آموزان

۳. عرضه نمودن زمینه‌های مختلف علمی، فرهنگی، هنری و ورزشی جهت درموقعیت قراردادن افراد برای شناخت استعدادهای آنان

۴. سطح رفاه خانواده

چنانکه در این بخش نیز مشخص است عوامل کلان مورد توجه مدیران و مشاوران است. سطح رفاه خانواده ارتباط تنگاتنگی با تغذیه فرد دارد که در بخش فردی نیز به آن اشاره شد.

به طور کلی از ۱۰ عامل اول چهار عامل فردی، سه عامل آموزشی و سه عامل اجتماعی است. واضح و قابل ذکر است که در ۴ عاملی که در بین ۳۱ عامل کلی به عنوان عوامل اجتماعی شناخته شده است ۳ عامل در ۱۰ عامل اول قرار گرفته است که از نکات اساسی و قابل بحث است. توجه به بسترهای اجتماعی و تسریع روابط اجتماعی بین پرسنل آموزشی و خانواده‌ها از نکاتی است که باید بیش از پیش مورد توجه قرار گیرد.

یافته‌های تئوریک

ضرورت انجام این تحقیق در خصوص اهمیت مقوله‌ی استعداد و مدیریت استعداد و شناسایی عوامل مرتبط با آن با نتایج تحقیقات شیخ‌زاده (۱۳۷۵)، نقشبندی (۱۳۷۸)، عباس‌نسب‌سردره (۱۳۷۸)، عزیزی (۱۳۹۱)، آیتی (۱۳۹۱)، عبدالحسینی و همکاران (۱۳۹۵)، قاسم‌زاده و همکاران (۱۳۹۸)، جاکوبز (۱۹۷۱)، گاردنر (۱۹۸۳)، رنزولی و گوینز (۲۰۰۰)، گالتون (۲۰۰۰)، راتیجل (۲۰۰۳)، لومان (۲۰۰۷)، پیرتو (۲۰۰۷) و جاکوبز (۲۰۱۹) همسو و نتایج آن با مطالعه حاضر در خصوص اهمیت مدیریت استعداد هماهنگ است. در پژوهشی شیخ‌زاده (۱۳۷۵) در این راستا به این نتیجه رسید که آموزش‌های خانواده و مدرسه بر پیشرفت تحصیلی و شکوفایی استعدادها دانش‌آموزان (ابتدایی ارومیه) تاثیرگذار است و همچنین عزیزی (۱۳۹۱)، در پژوهش خود به این نتیجه رسید که بین سبک مدیریت کلاس معلمان با انگیزه و پیشرفت ریاضی دانش‌آموزان (پنجم ابتدایی اسلام آباد غرب) رابطه معنی‌داری وجود دارد. که در این پژوهش‌ها نیز نقش عوامل آموزشی در شناخت و شکوفایی استعداد و پیشرفت دانش‌آموزان ملموس می‌باشد. نقشبندی (۱۳۷۸) در پژوهشی تحت عنوان بررسی تاثیر جایگاه اجتماعی خانواده بر کیفیت تحصیلی دانش‌آموزان ناحیه یک آموزش و پرورش کرمانشاه نشان داده است که مشکلات آموزشی، یک مشکل ساختاری است اگر چه عوامل درون سازمانی و برون سازمانی در این شکل دخیل است اما علل ترک تحصیل، عقب ماندگی و یا شکوفایی استعدادها و بروز خلاقیت‌های دانش‌آموزی را باید عمداً خارج از سیستم آموزش و تربیت با شرایط اقتصادی و اجتماعی جستجو کرد. که این امر به منزله نادیده گرفتن عوامل درون سازمانی نیست و با توجه به

اینکه یکی از متغیرهای مورد نظر در این پژوهش عوامل اجتماعی و خانوادگی است لذا این متغیر می‌تواند بر فرایند شناسایی استعدادها به خصوص استعدادها تحصیلی دانش‌آموزان موثر بوده و نتایج آن قابل استناد باشد. نتایج این تحقیق با یافته‌های این تحقیق در خصوص عوامل اجتماعی و اقتصادی که جزء ۱۰ عامل اول بودند همسو و همخوان است.

محدودیت‌ها

محدودیت‌های در اختیار پژوهشگر

این تحقیق که به صورت ترکیبی صورت پذیرفت هم محدودیت‌های یک تحقیق کیفی و هم محدودیت‌های روش کمی و پیمایشی را دارا بود. محدود شدن نتایج پژوهش به عوامل شناسایی استعداد

محدودیت‌های خارج از اختیار پژوهشگر

محدودیت پیشینه‌های پژوهشی در زمینه‌ی روش‌های شناسایی استعداد. عدم کنترل متغیرهای مزاحم در مورد شناسایی استعداد. کمبود انگیزه لازم همکاری افراد جهت ارائه نظرات کارشناسی. وقت گیر بودن روش دلفی و خستگی تیم همکاری کننده با روش دلفی. کمبود منابع اختصاصی لازم جهت مطالعه

پیشنهادها و راه‌کارها

۱. بر اساس فرضیه، عوامل فردی موثر بر شناسایی استعداد، مدیران، مربیان، مشاوران آموزشی به تفاوت‌های فردی جهت شناسایی استعدادها توجه ویژه‌ای داشته باشند.
۲. بر اساس فرضیه، عوامل آموزشی موثر بر شناسایی استعداد، در خصوص اصول و نظریه‌های یادگیری، روانشناسی و استعدادیابی، آموزش‌های تخصصی، مستمر و ضمن خدمت به دست‌اندرکاران آموزشی، معلمان، مربیان و مشاوران آموزشی جهت شناسایی، هدایت و شکوفایی استعدادها دانش‌آموزان لازم و ضروری به نظر می‌رسد.
۳. بر اساس فرضیه، عوامل آموزشی موثر بر شناسایی استعداد، سیاست‌گذاران در مقوله مدیریت استعداد باید با ایجاد اتاق فکر‌هایی در این زمینه با ترکیبی از متخصصان خارج از حوزه آموزش و با در نظر گرفتن تخصص‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در زمینه جذب دیدگاه‌ها و نقطه نظرات در خصوص بسط راه‌کارهای عملی و عینی در این زمینه اقدام نمایند.
۴. بر اساس فرضیه، عوامل آموزشی و اجتماعی موثر بر شناسایی استعداد، مسئولین و سیاست‌گذاران آموزشی بایستی به توصیه‌های دست‌اندرکاران آموزشی و ایجاد رغبت در بین مدیران و مشاوران آموزشی جهت شناسایی استعداد‌های دانش‌آموزان اهتمام لازم را داشته باشند.
۵. بر اساس فرضیه، عوامل فردی، آموزشی و اجتماعی موثر بر شناسایی استعداد، ایجاد بانک اطلاعاتی برای دانش‌آموزان در زمینه‌های فردی، آموزشی و اجتماعی از دوره تحصیلی ابتدایی تا دانشگاه و ارتباط و پیوستگی روند گذشته، حال و آینده افراد در این زمینه‌ها جهت شناسایی استعداد دانش‌آموزان لازم و ضروری می‌باشد.
۶. بر اساس فرضیه، عوامل آموزشی و اجتماعی موثر بر شناسایی استعداد با توجه به نتایج این تحقیق، تحکیم و ارتباط خانواده‌ها با سازمان‌ها و مراکز آموزشی نظیر مدارس می‌تواند در شناسایی استعدادها موثر باشد.
۷. بر اساس فرضیه، عوامل اجتماعی موثر بر شناسایی استعداد، همکاری و حمایت مالی و معنوی و هدایت ادارات و سازمان‌های مختلف جهت بررسی بیشتر عوامل شناخت استعدادها در علوم مختلف، در اولویت کاری قرار گیرد.

پیشنهادهایی برای سایر پژوهشگران

۱. انجام پژوهش‌های اختصاصی شناسایی استعداد در موضوعاتی اعم از استعداد تحصیلی، استعداد هنری، ورزشی و علوم پایه (ریاضی، علوم،...).
۲. سایر حوزه‌هایی که به نحوی از موضوع استعدادیابی منتفع می‌گردند در پژوهش‌های مرتبط با استعدادیابی شرکت داده شوند.
۳. علاوه بر دیدگاه مدیران و مشاوران آموزشی دیدگاه مربیان و دبیران نیز مورد بررسی قرار گیرد.

پیشنهادها و راه‌کارها

پیشنهادهای کاربردی

۱. بر اساس فرضیه، عوامل فردی موثر بر شناسایی استعداد، مدیران، مربیان، مشاوران آموزشی به تفاوت‌های فردی جهت شناسایی استعدادها توجه ویژه‌ای داشته باشند.
۲. بر اساس فرضیه، عوامل آموزشی موثر بر شناسایی استعداد، در خصوص اصول و نظریه‌های یادگیری، روانشناسی و استعدادیابی، آموزش‌های تخصصی، مستمر و ضمن خدمت به دست‌اندرکاران آموزشی، معلمان، مربیان و مشاوران آموزشی جهت شناسایی، هدایت و شکوفایی استعدادها دانش‌آموزان لازم و ضروری به نظر می‌رسد.
۳. بر اساس فرضیه، عوامل آموزشی موثر بر شناسایی استعداد، سیاستگذاران در مقوله مدیریت استعداد باید با ایجاد اتاق فکری در این زمینه با ترکیبی از متخصصان خارج از حوزه آموزش و با در نظر گرفتن تخصص‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در زمینه جذب دیدگاه‌ها و نقطه نظرات در خصوص بسط راهکارهای عملی و عینی در این زمینه اقدام نمایند.
۴. بر اساس فرضیه، عوامل آموزشی و اجتماعی موثر بر شناسایی استعداد، مسئولین و سیاست‌گذاران آموزشی بایستی به توصیه‌های دست‌اندرکاران آموزشی و ایجاد رغبت در بین مدیران و مشاوران آموزشی جهت شناسایی استعدادها دانش‌آموزان اهتمام لازم را داشته باشند.
۵. بر اساس فرضیه، عوامل فردی، آموزشی و اجتماعی موثر بر شناسایی استعداد، ایجاد بانک اطلاعاتی برای دانش‌آموزان در زمینه‌های فردی، آموزشی و اجتماعی از دوره تحصیلی ابتدایی تا دانشگاه و ارتباط و پیوستگی روند گذشته، حال و آینده افراد در این زمینه‌ها جهت شناسایی استعداد دانش‌آموزان لازم و ضروری می‌باشد.
۶. بر اساس فرضیه، عوامل آموزشی و اجتماعی موثر بر شناسایی استعداد و با توجه به نتایج این تحقیق، تحکیم و ارتباط خانواده‌ها با سازمان‌ها و مراکز آموزشی نظیر مدارس می‌تواند در شناسایی استعدادها موثر باشد.
۷. بر اساس فرضیه، عوامل اجتماعی موثر بر شناسایی استعداد، همکاری و حمایت مالی و معنوی و هدایت ادارات و سازمان‌های مختلف جهت بررسی بیشتر عوامل شناخت استعدادها در علوم مختلف، در اولویت کاری قرار گیرد.

پیشنهادهای پژوهشی

۱. در پژوهش‌های آینده انجام پژوهش‌های اختصاصی شناسایی استعداد در موضوعاتی اعم از استعداد تحصیلی - استعداد هنری - استعداد ورزشی استعداد های علوم پایه (ریاضی، علوم،.....) انجام گردد.
۲. در پژوهش‌های آتی سایر حوزه‌هایی که به نحوی از موضوع استعدادیابی منتفع می‌گردند در پژوهش‌های مرتبط با استعدادیابی شرکت داده شوند.
۳. در پژوهش‌های آتی علاوه بر دیدگاه مدیران و مشاوران آموزشی دیدگاه مربیان و دبیران نیز مورد بررسی قرار گیرد.

منابع

- آیتی، محسن. (۱۳۹۱). مجموعه متون آموزشی، طرح شهاب. تهران: بنیاد ملی نخبگان.
- بنیاد ملی نخبگان. (۱۳۹۱). مجموعه متون آموزشی طرح شهاب (طرح شناسایی و هدایت استعداد های برتر). نگاهش دوم مهر ۱۳۹۱.
- شفیع آبادی، عبدالله. (۱۳۷۸). راهنمایی و مشاوره تحصیلی و شغلی (مفاهیم و کاربردها). تهران: سمت.
- شفیع آبادی، عبدالله. (۱۳۹۶). راهنمایی و مشاوره شغلی و نظریه های انتخاب شغل. چاپ بیست و هفتم تهران: رشد.
- شیخزاده، مصطفی. (۱۳۷۵). تاثیر آموزش های خانواده و مدرسه بر پیشرفت های تحصیلی و شکوفایی استعدادهای دانش آموزان ابتدایی شهرستان اورمیه. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد کرمانشاه.
- عباس‌نسب‌سردره، غلامشاه. (۱۳۷۸). بررسی میزان تاثیر درس برنامه‌ریزی تحصیلی و شغلی در هدایت و انتخاب رشته تحصیلی دانش آموزان از دیدگاه دانش آموزان و مشاوران در شهر بندر عباس. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه هرمزگان.
- عبدالحسینی، حمیده؛ نیلفروشیان، پریسا؛ عابدی، محمدرضا و حسینیان، سیمین. (۱۳۹۵) مقایسه تاثیر روش های مشاوره مسیر شغلی مبتنی بر نظریه شناختی اجتماعی سازه گرایی و انگیزشی بر اشتیاق مسیر شغلی دانشجویان. فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان درمانی، سال هفتم، شماره ۲۶، ۱۵۴-۱۳۳.
- عمید، حسن. (۱۳۸۷). فرهنگ عمید، چاپ ۳۷، تهران: امیرکبیر.
- قاسم‌زاده، علی؛ عابدی، محمدرضا و نیلفروشان، پریسا. (۱۳۹۸). بررسی الگوهای شناسایی استعداد در روان شناسی و علوم تربیتی. مقالات آماده انتشار، پذیرفته شده، انتشار آنلاین از تاریخ ۲۴ شهریور ۱۳۹۸.
- لطیفی، علی. (۱۳۹۱). مجموعه متون آموزشی، طرح شهاب. تهران: بنیاد ملی نخبگان.

- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Annual Review of Psychology*, 52, 1-26.
- Franklin, Rok. (2009). *A case study of a three year pilot program on one district attempt to increase the gifted identification of diverse elementary school students by having a talent development program*.
- Gagne, F. (2003). *Transforming gifts in to talent; the DMGTas e developmental theory*. in N. colangelo and G. A. Davis (Eds). *Hand book of gifted education*. (3 rd ed. pp. 60-74) Boston; Allyn & Bacon.
- Galton, F. (2000). *Hereditary Genius, an inquiry into its laws and consequences*. London, Macmillan and Co.
- Gardner, H. (1999). *Intelligence reframed: Multiple intelligences for 21st century*. New York: Basic Books.
- Ginsberg, V. (1951). *Occupational choice: an approach to a general theory*. Columbia University Press.
- Jacobs, G. M. (2019). *Self- and career construction counseling for a gifted young woman in search of meaning and purpose*. *International journal for Educational and Vocational Guidance*, (19) 2, 217- 237.
- Jacobs, J. C. (1971). *Effectiveness of Teacher and parent identification of Gifted children as a function of school level*. *Psychology in the schools*, (45)2, 140-142.
- Lohman, David. (2007). *An Aptitude perspective on Talent: Implications for Identification of Academically Gifted Minority students*. *Journal for the Education of the Gifted*. (28).3, 333-360.
- Marinovic, Ivan. & Povel, Paul. (2017). *Competition for talent under performance manipulation*. *Journal of Accounting and Economics*. (64) 1, 1-14.
- Martin, G., & Hetrick, S. (2006). *Corporate reputations, branding and people management: A strategic approach to HRM*. Oxford: Butterworth Heinemann.
- Piaget, J. (1965). *Moral Judgement of the child*. New York: Free Press.
- Piirto, j (2007). *Talented children and Adults: Their Development and Education*. Available at: <http://works.bepress.com/Jane-Piirto/2>.
- Renzulli, J. S & Gubbins, E. J. (2000). *The National Research Center on the Gifted and Talented: Lessons learned and promises to keep*. In J. A. Leroux (Ed), *Proceeding of the 12 Annual World Conference of the World Council for Gifted and Talented Children, Inc.* (pp. 51-70). Seattle, WA: WCGTC.
- Rotigle, J. v. (2003). *Understanding the young gifted child. Guidelines for parents, families and education* *Early childhood education journal*. (30), 209-214.
- Spearman, C. (1904). *General Intelligence, Objectively Determined and Measured*. *American Journal of Psychology*, Vol. 15, No. 2, pp. 201-292.
- Terman, L. M. (1926). *Genetic studies of genius, Vol. 1: Mental and physical traits of a thousand gifted children*. Stanford University Press.
- Treffinger, D.J. (1998). *From gifted education to programming for talent development*. Phi Delt Kappan; www.sid.ir (79) 10, 752-755.